

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2017-11-29
Besvaras senast
2017-12-20

Till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2017/18:233 EU:s biståndspolitik och människor på flykt

I år, 2017, befinner sig över 65 miljoner människor på flykt runt om i världen, enligt FN:s flyktingorgan UNHCR. FN uppskattar att över 128 miljoner människor är i behov av humanitärt stöd, vilket är den högsta siffran någonsin.

Behovet av bistånd – både humanitärt nödbistånd och mer långsiktigt utvecklingsbistånd – överstiger givarländernas förmåga med råge. Vår värld är präglad av djupa orättvisor. Klyftorna är stora mellan fattiga och rika länder, mellan fattiga och rika människor, mellan kvinnor och män. Världens åtta rikaste människor äger lika mycket som den fattigaste halvan av jordens befolkning. Och klyftorna fortsätter att öka. För varje biståndskrona som går från den rika världen till den fattiga går över nio kronor i motsatt riktning i form av skatte- och kapitalflykt.

80 procent av dem som befinner sig på flykt finns i fattiga länder. Samtidigt gör den rika delen av världen allt för att hålla flyktingar borta. USA har infört inreseförbud för vissa nationaliteter och hotar att massutvisa latinamerikaner som levt som papperslösa i landet under lång tid. Australien förlägger sitt flyktingmottagande till öar utanför landets gränser under miserabla förhållanden. EU sluter avtal med fattiga länder för att hålla människor utanför unionens gränser. När nöden är som störst väljer världens rikaste kontinent att ducka för sitt ansvar för människor på flykt.

I en situation där behovet av ett effektivt bistånd är enormt och behovet av stöd till människor på flykt är större än någonsin väljer EU att lägga om sin biståndspolitik. Detta i syfte att stoppa migrationen i stället för att bekämpa fattigdomen och utjämna klyftorna.

Sedan hösten 2015 har EU arbetat intensivt med att sluta pakter med en rad länder i Afrika och Mellanöstern för att hindra flyktingar från att komma till Europa. Pakterna innehåller löften om bistånd och handelsavtal i utbyte mot att migrationen kontrolleras. EU har också etablerat en förvaltningsfond (EU Trust Fund for Africa) på omkring 3,1 miljarder euro som ska finansiera insatser för att stoppa migrationen från afrikanska länder. Majoriteten av medlen i fonden är biståndspengar. Sverige är i egenskap av stor givare till fonden medlem i dess styrelse.

EU-kommissionens generaldirektorat för utvecklingsfrågor (GD Devco) har

kommit fram till att migration är primärt fokus i minst 17 procent av de biståndsinsatser som EU planerat sedan början av 2016. Siffran är sannolikt en underskattning. Omprioriteringen inom biståndspolitiken sprider sig även till de bilaterala biståndsprogrammen inom EU:s medlemsstater.

EU:s nya fokus i biståndspolitiken strider mot biståndets principer på tre centrala sätt: 1) Bistånd ska utgå från mottagarens egna prioriteringar och behov. (En följd av att EU:s bistånd i stället följer givarländernas prioriteringar är att utvecklingsprogram i länder som Namibia och Malawi läggs ned med konsekvensen att barn inte längre får gå i skolan eller kan besöka läkare och att småbönders skördar minskar.) 2) Bistånd får inte villkoras utifrån politiska prioriteringar i givarländerna. 3) Flera av de insatser som finansieras med biståndsmedel får inte räknas som bistånd. Bland annat handlar det om bistånd till gränsbevakning och förvar.

Det faktum att EU:s bistånd nu i större utsträckning går till länder i Mellanöstern och Afrika, som människor flyr ifrån eller genom på vägen till Europa, visar att det skett ett skifte i EU:s politik. Denna förändring leder till att de minst utvecklade länderna förbises i biståndet. Detta eftersom färre människor flyr från dem än från länder som är något rikare.

Några av de mer uppmärksammade exemplen på hur EU använt bistånd för att stoppa migration finns i Turkiet, Afghanistan och Libyen. När EU våren 2016 slöt avtal med Turkiet om att stoppa människor från att ta sig till kontinenten var det med ekonomiska löften, till stor del finansierade genom bistånd. När Afghanistan hösten 2016 ingick ett återtagandavtal med EU skedde det först efter hot om att EU skulle dra in biståndet till landet – ett av världens fattigaste länder som också är mycket beroende av bistånd.

Sommaren 2017 utökade EU stödet till Libyens kustbevakning med 46 miljoner euro, pengar som förmedlas från en av EU:s biståndsfonder. Detta trots situationen i Libyen och vetskapen om de övergrepp som begås av just kustbevakningen. Amnesty, Human Rights Watch och FN har sedan en tid tillbaka rapporterat om kränkningar och grova övergrepp som begås av miliser i Libyen, däribland den libyska kustbevakningen. Det är uppenbart att mänskliga rättigheter väger lätt mot ambitionerna att stoppa flyktingar från att komma till Europa. Att den svenska regeringen har stått bakom samtliga dessa beslut är obegripligt.

Nyligen riktade FN:s människorättschef Zeid Ra'ad Al Hussein ytterligare kraftig kritik mot EU:s samarbete med Libyen. Han menade att EU:s arbete för att stoppa människor på flykt är inhumant och sa bland annat: "Det lidande som migranter som hålls fängslade i Libyen tvingas utstå är en skandal för mänsklighetens samvete".

Under början av november hölls nästan 20 000 migranter i läger som drivs av libyska myndigheter, enligt nyhetsbyrån AFP. Zeid Ra'ad Al Hussein beskriver villkoren i de överfulla lägren som fruktansvärda och säger att migranterna hålls fångna utan några möjligheter att pröva lagligheten i frihetsberövandet. Han menar också att EU-samarbetet inte lett till någon förbättring av migranternas situation och säger: "Vi kan inte tyst bevittna modernt slaveri, våldtäkter, sexuellt våld och utomrättsliga avrättningar i syfte att styra migrationen och hindra desperata och traumatiserade människor från att nå Europas stränder".

CNN kunde nyligen bekräfta de rykten som länge florerat om att flyktingar säljs som slavar i Libyen. Flykten mot ett bättre liv i Europa slutar alltså med att de säljs som en vara för 400 dollar. Parollen "alla människors lika värde" har sällan känts mer avlägsen. CNN konstaterade också att slavauktionerna är en följd av att flyktvägen över Medelhavet stängts.

De senaste veckorna har massdemonstrationer hållits runt om i Sverige och Europa mot slavhandeln i Libyen och mot det faktum att EU betalar slavhandlare och diktaturer. Det är nu hög tid även för Sveriges regering att reagera.

Men hittills har regeringen stått bakom EU:s politik. Nu måste det stödet upphöra. Sverige är inom EU alljämt känt för att värna centrala principer inom bistånds- och migrationsfrågor och i fråga om mänskliga rättigheter. När vi frågar dem öppnar vi för andra att göra detsamma.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet Isabella Lövin:

1. Hur ser statsrådet på det faktum att EU:s biståndspolitik kommit att fokusera på att stoppa människor på flykt?

2. Har statsrådet tagit något initiativ för att EU inte ska använda bistånd till att stoppa människor på flykt?

3. Har statsrådet tagit något initiativ för att EU inte ska villkora bistånd med insatser för att stoppa migration?

.....

Yasmine Posio Nilsson (V)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welander